

ЗДРАВКО ПОПОВ

ЛАБИРИНТИ

chitanka.info

I

По някои мнения понеделникът е най-труднопоносимият ден. Известни крайни схващания го определят като ден, противоположен за човека въобще.

Специалистите по въпроса, разбира се, не бързат да споделят подобни чисто любителски платформи. „Понеделникът, учат те, остава едно относително неизяснено денонощие. Денонощие, по което тепърва има да се работи...“

Впрочем, да — налице са наистина ред доказани белези, които решително отделят понеделника от неделята, както и (в друг аспект) от вторника или петъка. И ако все пак можем да абсолютизираме в някаква посока, засега е напълно изяснено едно: понеделникът е емоционално най-наситеното денонощие. „Вероятността да се срещнете по тротоара с носорог, за този ден отскача на 8:1 спрямо кой да е четвъртък“ — отбелязват специалистите.

Авторитетите по въпросите на понеделника са категорични в становището си, че в този ден стават най-много грешки. „88 процента от случаите, сочат те, когато дадена трудова единица пристига на работа с кърпа за лице около врата вместо, шал, респективно — с два разноцветни чорапа, се осъществяват в понеделник.“

Пет минути преди осем архитект Каров беше зад бюрото си. Така или иначе, по тротоарите той не бе се натъкнал на никакъв носорог.

А интересно — беше именно понеделник.

Слънчевият поглед на колежката Бибова още от вратата попадна върху пухкавите му снежнобели (съвсем еднакво снежнобели) чорапи. На фона на зеления килим това бе нещо много хубаво.

— Добро утро, другарю директор!

— Вие ли сте, Бибова... Добро утро!

— Аз съм, другарю директор! Добро утро!

— Имам чувството, че вече чух подобно нещо. Какво има?

— Прощавайте, не ви разбрах. Какво нещо сте чули другарю директор? Аз току-що влизам и не съм казвала нищо... Освен, „добро утро“, разбира се.

— Именно! Три пъти вече чух това „добро утро“ и сега нетърпеливо чакам да чуя нещо друго!

— Не сте справедлив като повишавате тон, другарю директор. Аз наистина казах „добро утро“, но... нещо, лошо ли има в това?

— Не! Дори е много мило и ви благодаря! Но когато го превърнете в боксуване, тогава вече става лошо! Кошмарно става... Е, кажете какво има.

— Ах, да! Един момент... Хм, ама че дявол... Сега да ме убие човек, не мога да се сетя за какво толкова бързах насам! Вие ме отвлякохте с вашето „добро утро“ и...

— Моля, то беше ваше, не мое!

— Добре, не искам да споря... Макар че вие също казахте „добро утро“, не си ли спомняте, другарю директор?

— Бибова!

— Кажете, другарю директор!

— Предлагам ви да се уедините в стаята си, докато се досетите за какво сте бързали насам! Това е засега.

— За какво съм бързала... Ами че разбира се! Заради това писмо тук бързах! Като споменахте за бързане, и се досетих: току-що го донесоха с бърза поща. Мисля, че е служебно.

— Вие сте много добре тази сутрин, няма що. Служебно било... Да не би да сте очаквали, че е мемоарно!

— Не, другарю директор! Но в такъв момент човек...

Каров дръпна плика от протегнатата ръка и го отвори.

Писмото бе произведено на пишуща машина, страдаща от тикове. Отделни букви бяха облагодетелствувани с извънреден мастилен пълнеж, което правеше листа още по-живописен. Архитект Каров вече бе спрял на язвителната мисъл за елементарната естетика у големия процент хора, когато улови печатния щемпел в горния край на хартиятката: *МИСИ „професор Жижовски“*.

В този момент позвъни телефонът, гласът отсреща бе много приятен, с онази мека приглушеност, която е най-верен показател за природна интелигентност...

— Да, директорът на проектантската е — каза Каров.

— Радвам се — отвърна гласът. — Безпокоим ви от медицинския институт за специални изследвания „Професор Жижовски“...

— Аз ще си тръгна, защото работата не чака, другарю директор — плахо влезе в терцет Бибова.

Каров я фиксира по недвусмислен начин.

— Заповядайте, другарю Жижовски!

— Ще ви разочаровам — каза след някаква пауза гласът. — Жижовски живя миналия век, при това в неговата си страна. Сега просто го ползваме като фирма, символично казано, като факел на института ни. Тъй че, съжалявам, в случая се обажда не Жижовски, а настоящият директор, професор Глобовски.

— Свободна съм, нали, другарю директор?

— Ще ви дам аз един директор на вас! — процеди Каров, вече в чисто канибалско изпълнение.

— Моля, да?...

— Вижте какво — отговори приятно приглушеният глас. — Професията ми е такава, че съм свикнал с всякакви индивидуалности; тъкмо тук ги изследваме и доколкото можем им помагаме. Искам да кажа, че вместо да блестите с изрази, които...

— Ало! Неприятно е, но се получи да разговарям по неволя и с друго лице, което вече отпратих, слава богу... Слушам ви.

— Хм. Във всеки случай, поддържането на двустранна слухово-говорна връзка в един и същ момент се удава на съвсем редки феномени — сподели с остатък от обида гласът. — Както да е, да пристъпим към главното. Писмото вече сте прочели и имате представа за какво става въпрос.

— Разбира се, това е една непълна представа.

— Сигурно. Ще започнете да я попълвате от утре, когато при вас пристигне Джемов. Всъщност тъкмо това ме засяга. Мой дълг е да заявя, лично на вас, че аз съм въвн от тази игра на лабиринти: ето и мотива, по който сега ви безпокоя. Точка.

— Навярно е запетайка? Върху бюрото си имам писмо с личния ви подпис, с което умолявате нашата организация да изготви проекти за три лабиринта. Предвид нуждите на института ви.

— Безусловно да. Утре ще направим и договора, за да бъде всичко в ред. Това е едната страна, тъй да се каже чиновническата. Е, добре, Глобовски-чиновникът ще извърши това, което се иска от него.

Глобовски-човекът, обаче, Глобовски-мислещото същество тук не участва! Върху неговия разсъдък не може да има власт никакъв висшестоящ орган...

„Кой знае дали пък нямам работа с Глобовски-пациента...“ — помисли Каров.

— ... Тъй че позволявам си в моралния, не в юридическия смисъл, да ви призова свидетел на думите си: нямам нищо общо...

В слушалката се чу сигнал, последван от един безцеремонен пощенски глас, който изгърмя: „Каров: от проектантска — с Париж!“

— Вашите грешки станаха система — откликна студено Каров. — Нямам общо нито с Жан Габен, нито с Елисейския дворец...

— Затова пък имате общо с мен! — обади се като рикошет друг един глас, в доста жизнерадостен тон. — Утре в 11 на работа ли сте? Впрочем, трябва да бъдете, точно затова правя този разговор. Значи, утре в 11. Започваме работа по лабиринтите. Ще запитате ли нещо?

— Вие сте кой — запита с изгубен от изумление глас Каров.

— Хо-хо! Кой съм бил! Джемов, приятелю, Джемов. Професор Джемов. Хайде, утре бъдете на мястото си и ме чакайте. Работата ще ръководя на място аз, лично. Впрочем, дочуване, защото си я бива тази френска скъпотия...

Каров изтри с края на връзката си потта, която нямаше никаква и съвсем неоправдано постави този край в джобчето на сакото си. След като постоя по този начин в състояние на медиум, той внезапно изрева в слушалката: „Ало!!!“

Отговори му сигналът от телефонната централа.

II

На пръв поглед вторникът следва да е нещо по-обичайно. Отчасти това са готови да споделят и специалистите. И само в някои по-стари писания, където става въпрос за някой си Том Сойер и някакъв си негър Джим, вторникният ден е компрометиран като злополучен.

Влезлият не позволяваше да бъде взет за повече от четиридесет и петгодишен. Косата бе съвсем черна, гладка и с път по средата. В това лице имаше нещо любопитно противоречиво. Искрящо тъмните, пеещи очи не поддържаха никаква кореспонденция с особената мекота на всяка линия. Някакъв капризен отсеньк на арогантност създаваха двете необикновено фини, сякаш изтеглени с туш черти на мустачките. Накрая всичко това заедно внушаваше един интелектуален, благороден и заедно с туй неукротим Арсен Люпен...

— Професор Джемов — направи лек поклон влезлият и докато Каров вдигне глава, той бе седнал на един от фотьойлите.

— Без друго съм ви накарал да се притеснявате, истински съжалявам. Хо-хо! Двадесет минути чаках, ако можете да си го представите, за един геврек. Ще си отчупите ли? Впрочем... Ама че нелепост! — опипа джобовете си професорът. — Няма го! Простете. Тоест, как ще го има, когато съм го изял... Да, изядох го, разбира се. Знаете ли, в Париж нямат гевреци!

Каров преглътна и прокара ръка по косата си.

— Да — кимна по такъв начин професорът, сякаш отсрещният бе казал нещо. — Темата за гевреците е едно, а нашата работа сега — съвсем друго. Нали?

— Това, което наричате „нашата работа“, простете, за мен все още е твърде мъглява сфера.

— Хо-хо! Има си хас да кажете, че всичко ви е ясно! Има ги и такива, всъщност има ги и такива... Лекуваме ги. И като ги излекуваме, след месец-два отново всичко им става ясно! Хо-хо!...

— Това има ли връзка с работата, моля? — прекъсна с докачено достойнство архитектът.

— Абсолютно! Абсолютно! — откликна в най-противоречива веселост професорът. — Завчера върху него говорих в Париж! Нещо повече: това, което ще извършим съвместно с вас, е негова реализация! Ето сега преминаваме строго на въпроса... Вече споменах, че съм медик, работещ в една деликатна точка на това поприще. Нали?

— Да — излъга Каров, като най-съобразно в момента.

— Така. Най-просто казано, тази точка се нарича *параноя*. Чували ли сте?

— Свързват тази дума с художника Дали, така поне четох някъде.

— Хо-хо! Е, конкретно Дали не е бил мой пациент. Но вие никак не се съмнявайте, че е завършен параноик! Разбира се, че е. Ето и нашето основание да се заемем със сегашната работа е именно туй, че на този свят не само Дали е параноик!

— Собствено, що за болест е това?

— Хо-хо! Тук сте прав! В интерес на работата може би трябва да ви въведа в азбуката, за обща представа... Става въпрос за форма на реактивна психоза, твърде специална впрочем. Патолофизиологичната основа, това е образуването на тъй наречените „болни центрове“ на възбуда. Те са с патологична инертност, оградени със зона на процес на задържане, а самият процес пък възниква по пътя на отрицателната индукция. „Болният пункт“ играе ролята на патологична доминанта...

— Хм. Страхувам се, че няма да разбере нищо дори от азбуката.

— Така ли? Тоест, ясно, че няма да разберете... Добре тогава. Форма на психическо заболяване — да?

— Да.

— Това заболяване на пръв поглед дори не е заболяване: няма припадъци, няма халюцинации. Да?

— Да.

— Болният, ако го наречем така, притежава идея-фикс от най-разнороден характер. Това е твърде цветно изразена мания за гениалност, изобретателност, преследване и прочие — фактически без логическа основа. В други случаи идеята е построена върху съзнанието за всепокоряващ личен чар, за безбрежно щастие... Виждате, последното дори никак не е страшно! Интересно само как ще уловите такъв приятел да свърши нещо за обществото! Да?

— Интересно.

— Хо-хо! Има и още по-интересно. Способността за логично мислене при параноята остава съвсем неповлияна в коя да е друга точка: манията си има една единствена своя сфера. Разбира се, това по-скоро затруднява отколкото улеснява нещата. По този начин никой до днес не е успял да излекува параноик! Независимо какво се говори тук и там из разни учебничета, писани от лаици. Да?

— Хм.

— Дааа. Причините за възникването на параноята са неизвестни. Разбира се, и по този повод ще прочетете куп смехории! Истина е обаче, че параноята се развива в резултат на продължителни и неблагоприятни въздействия на средата: конфликти, неуспехи, неудовлетворени амбиции и от този род. Така, тези хора посвещават целия си живот да доказват правотата си, пишат изложения, търсят поддръжници. Любопитно е, че параноиците обикновено са дълголетници, в изумително голяма част от случаите.

— Интересно. Все пак, ако всички хора по света биха могли да смятат себе си за много щастливи, както засега е при някои параноици, то тогава...

— То тогава видът „човек“ ще изчезне от земята за един век!

— Защо?

— Защото вие казахте: „както е при някои параноици“! А как е точно при някои параноици, ще кажа аз! Хо-хо! Аз, приятелю, аз... И въпреки всичко, ако попитате в частност мен, аз не зная кой завършен човек не е параноик! Това между нас...

— Ерго, обществото е фактически човешки сбор от параноици.

— Е, аз не съм социолог, а медик, приятелю. Медик.

— Все пак, как един лабиринт би помогнал на един параноик?

— Хо-хо! Не отивате ли много далеч, приятелю! Че ако вие знаехте това, в тоз момент щяхте да бъдете вторият човек върху кълбото, който го знае! Хо-хо! На вас сега мога да кажа толкоз: в близко бъдеще, когато аз вкарам даден параноик в съответния лабиринт сто пъти поред с различни задачи, на сто и първия път смятам да го извадя от другия край непараноик!

— Любопитно.

— Трудно! Бих казал колумбовско начинание!

— Простете, един страничен въпрос, от чисто любопитство. Професор Глобовски, колегата ви, в същата област ли работи?

— Хо-хо! Вие какво, искате да ме подлагате на смехолечение ли? Извинете ме, и това е моя територия, по него говорих в Стокхолм. Но вие добре го казахте: „професор Глобовски“, хо-хо! Е, да, да прав сте... Всеки който чете по нещичко на студентите, е професор. Няма значение какво им чете, а още по-малко защо е отишъл да им чете, вместо да работи... Хо-хо! В медицината, впрочем, има и друга подобна константа; може би ви е известна. Според нея пък всеки, който успее да се задържи върху тройките си десет семестъра — знаете ли какво става? Доктор! Хо-хо! Доктор и още как! Хайде... Хайде да оставим това и да отидем при хората ви, за да започнем най-после работа. Хо-хо!

Каров в един миг стана необикновено сериозен.

— Вашата работа, колкото и интересна да е за вас, трябва да чака своя ред, както всички други.

Последното видимо най-малко повлия на Джемов.

— Хо-хо! Хо-хо! Колко време, моля, тя ще чака този ред?

— Проектите за трите лабиринта не могат да бъдат готови по-рано от шест месеца. Всичките ни задачи са планирани предварително и са срочни; това са подлези, административни сгради тук и там, жилищни блокове... Сам разбирате колко хора чакат, за да влязат в ново жилище.

— Привършихте ли?

— Струва ми се, да.

— Драги приятелю. Днес в два часа ние с вас започваме работа по изготвяне на чертежите за трите лабиринта. За проектите ще имам грижата аз. Те са готови, вече от половин година, и са тук.

Джемов посочи главата си.

— Аз не мога да отделям хора даже за техническа работа! — издигна глас Каров.

— Така мислите сега, приятелю. Защото не сте обядвали. След обяд, обещавам ви, ще можете. Хайде, приятен обяд, в два часа ще се намерим тук!

Архитектът отвори уста, за да каже нещо, но професорът просто махна с ръка. Той бе вече до вратата, откъдето погали директора с особен вид снизходителна усмивка.

Върху седалището на фотьойла бе останал някакъв геврек.

Словото „лабиринт“ изхожда от старогръцкото (критското) „лабрис“, което иска да каже „двойна секира“. Шифърът на това нещо, поне ние, не знаем.

Интересът към лабиринтите днес е действително нищожен. Можете да разпитвате когото си щете и колкото си щете и в края на краищата няма да научите повече от приказката за двореца-лабиринт на цар Минос. Или, ако щастие то ви се усмихне, към това ще се прибавят най-много пет-шест съмнителни средновековни историйки за лабиринта на някой демоничен абат или рицар-маниак.

Това в всичко...

Впрочем, приказката за двореца на цар Минос дори никак не е приказка. Преди 3500 години атинянинът Дедал, потомък на Ерехтея, е осъден за предумишлено убийство на племенника си. В последна сметка обаче той успява да избяга на остров Крит — разбира се, не къде да е, а в центъра на столицата Кносос и освен това не при кого да е, а при царя. Цар Минос знаел с кого си има работа и на часа възложил на Дедал строежа на двореца-лабиринт.

Впоследствие самият дворец е престорояван, разширяван и битово преустройван много още пъти, при много още царе, и така — много още столетия. Тъкмо тук е бил затворен и Минотавър, когото всеки познава каква стока е бил.

Също оттук, в небето полита първият човек. И това никак не е Икар, както искат да ни внушат кръстословиците, а баща му — същият този Дедал.

III

Градската проектантска организация имаше в колектива си две твърде странни индивидуалности. По-странно от всичките си други индивидуалности. Индивидуалности едва ли не извън времето и пространството. (Работното време и пространството).

Всъщност напълно е ясно, че архитект Пионков и архитект Олимпиев не биха могли да притежават никаква друга индивидуалност освен своята собствена, определена им поотделно от някакъв код, който засега успява да подреди само природата...

Визуално архитект Пионков внушаваше човек току-що събудил се от сън с ужаси. Съвсем в реда на нещата бе той да бъде запознаван по шест пъти седмично с един и същ от колегите си — стига някой да се досетеше за тази шега.

Споровете дали Пионков е един гениален архитект или е един луд архитект, бяха вечната тема в проектантската организация. Всеки новопостъпил незабавно вземаше отношение по въпроса и незабавно се присъединяваше към едното или към другото. Каров мъдро бе преустановил да възлага каквато да било самостоятелна работа на Пионков. Архитектурните идеи на колегата му бяха идеи-фойерверки, а при относителното спокойствие и подчертана рационалност на това изкуство у нас, те всякога се оказваха извън релсите. Самият Пионков сякаш още по-мъдро не се сърдеше за каквото да било в подобни положения. Той се примиряваше с всичко и просто работеше...

Въпреки тридесетте си години Пионков бе баща на четири деца.

Седемдесет и петгодишният архитект Олимпиев бе нещо съвсем противоположно. Заедно със стола и масата си, по която обикновено нямаше нищо, той заемаше два квадратни метра в стаята на младежката група.

Олимпиев бе най-интригуващ представител на едно старо поколение архитекти — уви, вече изчезващо. Той носеше червени обувки (по-добре „обуца“) с кръгли бомбета, респектиращ кариран костюм — направа 1930 — с жилетка и златна верижка, излизаща от

джобчето ѝ. В трето лице го наричаха „бай Пею Папийонката“, но и да знаеше това, той не би се разсърдил никому.

Част от очилата на Олимпиев бе подменена с канап, което позволяваше да се завържат за ушите в сложен възел. Ако главата на стареца клюмаше, нямаше никаква опасност за стъклата. Мъдростта, все пак, иде с годините...

В общия работен пейзаж Олимпиев стоеше като фигура с две кинетични възможности. Всеки четири минути той кихаше по един и същ начин, винаги еднократно. Всеки четвърт час Олимпиев изваждаше с дясната си ръка часовника и се взираше в него около минута.

Носът на стареца аксинометрически не бе в тон с нищо от комплекса „глава“ и стоеше като временно взет назаем. Когато кихнеше, тази съставка отскачаше видимо нагоре, при това с тревожна самостоятелност. В края на краищата, колкото и сложен, възелът „ухо-канапче“ се разхлабваше и очилата заставаха на върха на носа като перка. Ето защо старецът казваше някога на момичето-архитект до себе си: „Абе, момче, виж откъде духа толкоз.“ В резултат на което момичето-архитект винаги счупваше върха на молива си от смях.

Олимпиев без друго бе жива картотека на всички сексуални вицове по континента от Епикур насам и оставаше загадка откъде и как черпеше все нови и нови. Два пъти дневно старецът съобщаваше на тоз или онзи, че е завършил архитектура в Женева, благодарение най-вече на дъщерята на японския посланик там, с която навремето той имал чуден роман.

На архитект Олимпиев бе нужно да работи още две години, за да получи пенсията си. Едни и други житейски обстоятелства бяха дали на нещата такъв ред. Според повечето колеги ставаше въпрос за чисто бонвиванство на младини. А и доста по-късно...

Грубо казано, Каров отдавна бе вдигнал ръце както от Пионков, така и от Олимпиев. Първият можеше да бъде полезен толкова, колкото и вторият. Естествено, директорът най-лесно би могъл да постави подписа си под заповедта за съкращение и на единия и на другия ако в живота нямаше и някакви чисто човешки норми. От друга страна, Каров имаше достатъчно млади и амбициозни кадри — на които, разбира се, и разчиташе. По този начин, беше хубаво, че в този живот се бе намерило някак си място за Пионков и за Олимпиев. Независимо

от всичко това те бяха нужни. Добри само затуй, че неволно съставяха някакво цветно петно в стереотипа на ежедневието.

Понякога това е много важно.

Точно в два Джемов влезе в кабинета на Каров и като не го видя там, известно време постоя прав до бюрото му. В един момент той рязко се устреми навън и откри директора в един от коридорите.

Каров започна така, сякаш бе репетирил репликата си:

— Вижте какво. В случай че държите и в бъдеще да ме наричате „приятелю“, нека се разберем като човеци. Работата по вашите лабиринти ще започнем по средата на идущото тримесечие, при никаква възможност за компромиси. Съжалявам, това е, което мога да ви кажа.

— Търсят ви по телефона, приятелю — усмихнат каза Джемов.
— Оставил съм слушалката върху бюрото ви.

Каров се упъти към кабинета си, последван от професора.

Разговорът със слушалката продължи около две минути. Впрочем, в това време директорът не каза друго, освен няколко пъти „да“ и още толкова пъти „разбрано“.

— Е, приятелю, — разпери ръце професорът. — Струва ми се, не остава друго, освен да запретнем ръкави и да започнем! И забравете този глупав епизод с телефона. Хо-хо! Понякога науката иска и поголеми жертви от временното нарушаване на добрия тон!

Каров явно не чу. Той остана около минута замислен и после се обърна към Джемов:

— Архитект Пионков и архитект Олимпиев са хората, които ще бъдат на ваше разположение. Аз също ще наблюдавам работата.

— Както разпоредите, приятелю! Само ми се струва, че този екип от трима архитекти е преголям лукс за вас, в това напрегнато време! Бяха потребни просто чертожници; може би един само човек с вашата квалификация!

— Ако вършим работа, ще я вършим както трябва — каза Каров.

Вратата на зала № 2 се отвори и хората в бели мантии обърнаха глави, за да видят директора Каров, придружен от един черноок, много представителен човек, с изящна прическа и приветлива усмивка. Необяснимо защо той държеше краищата на шлифера си в ръка: залата

не бе наводнена. Отделно от това човекът направи знак за тишина, именно когато тишината наоколо бе фараоновска.

— Архитект Пионков на работа ли е в момента! — доверително се наведе към момичето от първа дъска Каров.

— Архитект Пионков е на работа, да! — задекламира вживяно момичето, чието носле удивително много приличаше на... носле.

— Не крещете така де... Бай Пею също е тук, така ли?

— Тук е, сега кихна!

— Добре. Всъщност, аз не виждам Пионков.

— Тук е, тук е, другарю Каров! — шептеше още по-вживяно момичето с нослето. — Само че като спря дъждът, се пренесе на терасата...

— Добре е направил — отвърна по инерция Каров и пресече залата по посока на терасата.

— Предвиждате ли асансьори за сградата? — колкото внезапно, толкова и нехайно вкара показалеца си в една от дъските изящният черноок човек.

— Не... Това е полуавтоматизиран обор, който... въобще е предвиден като едноетажен! — трепна момчето-архитект, с израз на уплаха.

— Хо-хо! Какво ли няма да предвидят още!... Е, нищо, нищо, вие си работете, както ви е указано — изговори някак отнесено човекът и сам се отнесе към терасата, със странна полуусмивка.

— Колегата Пионков — обърна се Каров към спътника си.

— Радвам се! — подаде ръка същият. — Наричайте ме Джемов.

— Какво ми подавате? — сепна се Пионков.

— Ръката си! Хо-хо! Не виждате ли? Наричайте ме Джемов...

— Добре. Колега, нали?

— Хо-хо! Както обичате, както обичате, впрочем! Няколко дни ще бъдем и колеги. А след това с вашата хипомнезия ще се заема аз... Иначе, добре ли сте със здравето? — втренчи изведнъж поглед върху лицето на Пионков професорът. — Позволявам си да ви запitam, защото не ви намирам цветущ. Хо-хо! В главата пък сте като кактус, отдавна ли стоите под дъжда?

— Какво е това хипо...

— Хипомнезия, хипомнезия, приятелю. Ето че го доказахте: отслабване на паметта. Отнася се най-вече до неща, станали наскоро

или току-що: разбрах ви от един поглед. И сега аз бих се обзаложил сто към едно, че вие по никакъв начин не можете да ми съобщите какво обядвахте преди един час! Хайде де!

Пионков остана застинал в неясен размисъл.

— Олимпиев! — извика в това време Каров.

— Кой вика? — обади се един палеолитен глас от ъгъла.

— Елате, ако обичате, насам.

— Кажи, Ванчо? — намести очилата си старият архитект, приближавайки. — Кажи да видим какво има... Ти ще изстинеш така само с това пуловерче бе, моето момче! Аз и друг път съм ти казвал, със здравето шега не бива!

— Хайде, хайде... Запознайте се с този другар тук. Ще работите известно време заедно, той ще ви инструктира точно какво.

— А! Приятно ми е! — протегна ръка Олимпиев, но тя бе уловена бог знае защо от Пионков, който изговори нещо като „благодаря“.

Джемов шумно коригира грешката, след което се обърна към Каров:

— Ще се преместим в кабинета ви, по-спокойно е. Видях, че там имате и чертожен статив. И ви благодаря за хората, приятелю! Позволявам си да ги познавам от пръв поглед... Хо-хо! Този, старият, въздействува някак си като дрозд! Виждали ли сте дрозд?

— Не — отговори хладно директорът.

— Хо-хо! Не сте изгубили много!

Джемов и двама архитекти започнаха работа незабавно.

В продължение на три денонощия Пионков почти не излезе от кабинета на директора; идеята за лабиринтите го погълна така, както може би не бе погълнала автора ѝ. Олимпиев също забрави принципите си за работното време, които досега съблюдаваше драконовски. Той забрави и летаргията си. По най-необясним начин Пионков и Олимпиев се оказаха някакви хора с латентен експлозив — хора, изживели сякаш целия си досегашен живот именно за да дочакат причудливата задача за трите лабиринта...

Старият архитект изготви цялата проектосметна документация, дори се оказа полезен на иначе неумолимия Джемов в един момент. Олимпиев откри нейде из рафтовете на собствената си памет едно

хрумване на съвършено забравения днес френски математик Огюстен дьо Росиняк-Трюфо^[1], което се оказва фактически ключ при решението на лабиринт № 2.

В Петък вечерта проектите за трите лабиринта бяха напълно изготвени и размножени на хелиографни копия. Професорът тикна в ръцете на тружениците си елегантна бутилка с етикет „Паскал Гомбо“, а сам повика такси и полетя с копията към домашния адрес на директора на Градската строителна организация...

[1] Всякакво търсене на подобно име из енциклопедии, математически справочници и прочие би било само наивно губене на време. ↑

IV

И трите проекта бяха подчинени на най-пряка практическа целесъобразност. Простотата в решенията дори поразяваше.

Джемов различаваше три фази при параноята, според една частна своя класификация. Така всеки от лабиринтите бе предназначен за съответна фаза от заболяването.

Лабиринтът от лека сложност с авторско название „Лък“ бе всъщност толкова лабиринт, колкото и сложен. Това бяха два коридора, първият от които съвсем прав, а вторият — дъгообразен. В двата си края коридорите се срещаха, за да оформят „лъка“. Поставен до входа, бъдещият пациент следваше да избере по-краткия път до изхода. Ако той преценеше, че нещо му се „крои“ и хукнеше по дъгата вместо направо, това вече би дало достатъчна яснота върху случая му...

Лабиринтът „Зайче“ бе адаптация на най-непосредствена тема, заета от забавната страничка на детското списание „Сомнабулче“. Оригиналът съвпаднаше с изискването на Джемов за кръгово решение и съдържаше няколко изхода, на единия от които имаше нарисуван морков. На входа бе зайчето, което недоумяваше коя пътека да хване, за да се озове по-бърже при деликатеса. Всичко това, разбира се, бе послужило просто като основа на професора, а впоследствие то бе съчетано и фактически осмислено посредством хрумването на френския математик.

Лабиринтът „Лента“ покриваше изискванията за завишена сложност по възможния най-остроумен и същевременно най-прост път. Върху картон 100/70 сантиметра (което беше мащабът 1:100) Джемов обърка и разположи двадесетина метра оцветен фитил, в непрекъснато пресичащи се криви. Попаденията на памучената лента оформяха пътеките. Встрани от тях съвсем лесно можеха да се очертаят стените, зад които оставаха вече затворени мъртви пространства.

С две думи, Строителната организация бе задължена да предаде за дванадесет пълни дни в напълно завършен вид следното:

1. Лабиринт от лека сложност „Лък“. Външен контур: правоъгълник — 70/50 метра.

2. Лабиринт от средна сложност „Зайче“. Външен контур: кръг — диаметър 65 метра.

3. Лабиринт със завишена сложност „Лента“. Външен контур: правоъгълник — 100/70 метра.

ОБЩИ ДАННИ

а) Височина от мозайката до тавана — 210 сантиметра.

б) Осветление: скрито, меко, без отсенки.

в) Оцветяване на интериора: цъолинблау, повсеместно.

г) Мозайка: ситна, еднотонна, червено.

В събота, седем часа сутринта, три бригади на Градската строителна организация започнаха зидарските работи върху петдесет процента от площта на естествения парк на МИСИ „Професор Жижовски“.

Оттук нататък нещата без друго трябва да бъдат поставени в друг някакъв ред: самите те тръгнаха в съвсем друго темпо...

Четвърт час преди полунощ на шестия срещу седмия ден от една централна точка в плоския бетонен покрив на лабиринт „Лента“ се показва главата на човек в каскет.

Тази глава тутакси започна да крещи за помощ.

След минута тя бе наобиколена и заснета многостранно от рояк местни и столични журналисти.

После главата бе интервюирана.

Ако из потока едновременни въпроси и хаосно върнати отговори бъде извлечен някакъв екстракт, би се получила горе-долу такава картина:

— Име и презиме?

— Терзи Йорданов. Йорданов с Ю, не с Ъ.

— Професия?

— Сградостроител.

— В частност?

— Каква частност, все из държавни обекти сме.

— Какво правите тук?

— Пробивам си дупка.

— Защо?

- Защото докато се обърна, и ме зазидаха онези.
- Кои онези?
- От бригадата. Ама и те няма да видят бял свят.
- В стената ли ви зазидаха?
- Аз съм в някакво затворено и неодоходливо пространство.
- Какво отношение имате към лабиринтите въобще?
- Другарско, как какво... И не само към лабиринтите, но и към всички други като тях, борещи се против колониалния гнет.
- Къде са останалите хора?
- Тук някъде, доскоро ги чувах. Само че всичко е объркано — едни зидат тук, други там, и накрая човек не може да излезе. Зазиждат го в затворено пространство.
- Какво може да се направи, за да се спасят останалите?
- Нищо. Трябва да се взриви плочата.
- Ако се взриви плочата, тя нали ще падне върху тях!
- Момент, да помисля малко... Да, бе, така излиза!

На седмия ден сутринта местното радио предаде съобщение за изчезването на професор Джемов, заедно с бригадата от четиридесет строители, из пространствата на лабиринт „Лента“.

Отзовалите се по случая два спасителни екипа — от противопожарната охрана и този от планинската спасителна служба — след дванадесетчасово лутане докладваха вечерта за пълния провал на акцията. Още по-лошо. Неколкократно се бе наложило огнеборците да търсят загубените планинци и обратно. Водещите въжета, които лекомислено бяха сметени за съвсем сигурни ориентири, в края на краищата сякаш се самооплетоха по такъв начин, че още повече усложниха положението.

На осмия ден сутринта в партера на МИСИ „Професор Жижовски“ бе инсталирана спешно пренесената от столицата кибернетична машина ТИК-11. По зададена програма тя можеше да препуска из теорията на вероятностите с присъщите на такива творения умопобъркващи скорости. Неудобството бе там, че горе-долу всичко зависеше от подадената програма, а в края на краищата — от главата, която съставя тази програма. Поне така отбелязва

неофициално един от столичните журналисти. В случая обаче машината бе придружена от две глави: обстоятелство, което сериозно благоприятствуваше вероятността за една по-сполучливо подадена програма. Такава вероятност се удвояваше. Отговорността пък, обратно, мигом се разделяше на две...

ТИК-11 трябваше бързо да определи всички действителни пътища в лабиринта „Лента“, за да се получи ситуационна яснота върху „недействителните“ — тоест, тези затворени криви пространства, от които не можеше да се излезе наникъде. Вече нямаше никакво съмнение, че работещите по лабиринта четиридесет строители неволно са се зазидали едни-други в плетеницата.

За съставяне на програмата се оказаха потребни:

а) Поименен списък на четиридесетте изчезнали, с кратки биографични данни, плюс особеностите на характера поотделно.

б) Границите „минимум — максимум“ на времето, необходимо за иззиждане на 1/40 от лабиринта, в човекочаса.

в) Звукопроводимост на употребения в лабиринт „Лента“ строителен материал.

г) Средната местна температура за петдневката, във връзка с фактора „свиваемост на почвата“.

След като получиха необходимата информация, двамата оператори в бяло се затвориха в партера на „Професор Жижовски“ и започнаха работата си.

След час те отново изскочиха навън с един допълнителен въпрос към професор Глобовски:

— Отговорете накратко: параноята заразна ли е?

Професорът кресна, че не е и въобще как може...

Двамата оператори-кибернетици благодариха и тутакси пак се изолираха.

Късно вечерта обаче, когато бе логично да се очакваше някакви конкретни резултати, те изскочиха вън с друг, вече наистина неприятен въпрос: на кой малоумник е хрумнало да ги разиграва, когато преди всичко е нужен планът на лабиринта, а него го няма никакъв! Глобовски нае такси и отлетя към Проектантската, за да вземе адреса на Каров. Някакъв съвсем случаен минувач там го информира, че архитектите не работят нощна смяна, затова е заключено. Същият посъветва професора да се отнесе до телефонните услуги, откъдето ще

му съобщят номера на директора Каров. Глобовски промърмори някаква сентенция, във всеки случай не академична, и се отправи към телефонните кабинки. С разтревожен глас съпругата на архитекта обясни, че днес целия ден Каров бил при лабиринтите, по повод някакъв пожар там. Професорът повтори на ум сентенцията, понеже се досети, че през деня поне пет пъти разговаряше с Каров при лабиринтите.

— Последният действително се оказа пак при лабиринтите, където извести, че двете хелиографни копия се намират съответно у Джемов и у бригадира на зидаро-мазачите, за които, както се знае... са зазидани. По този начин, според Каров, единственото земно същество, което в момента би могло с нещо да помогне, остава архитект Пионков. Всъщност същият бил взел и оригинала за временно ползване, по неизвестни на директора мотиви...

След четвърт час Пионков бе измъкнат от леглото си лично от ръководителя на следствената комисия по случая „Лента“, която оперираше вече трети ден, и доведен по спешност при лабиринта.

Своевременно, тук хората от комисията бяха задържали две неизвестни лица без документи, в един от началните завои на лабиринта.

— От колко време стоите зазидани? — зададе първия въпрос ръководителят.

— От един час — отговориха двете лица и се спогледаха.

— Охо! С каква цел влязохте в лабиринта?

— Ей така.

— Това не е отговор! — кипна ръководителят на комисията. — Питам какво правихте един час вие двамата в този лабиринт!

— Целувахме се, какво пък толкоз... — каза едното от неизвестните лица, което беше момиче. Другото лице беше момче.

— Марш оттук! — кресна ръководителят и се зае с Пионков.

— Ще дадете някои пояснения върху обстоятелството, че от вас е изискван проект за лабиринт със „завишена степен“ на сложност, а вие го предавате в една направо „непрогледна“ степен...

— Добре — каза Пионков. — Само че момент..., аз не съм проектантът.

— Отговорното лице в случая сте вие, защото сте единственият участник в този проект със съответната квалификация! Джемов не е

специалист, а онзи, старият, се е занимавал само със сметките!

— Добре — каза Пионков.

— Кое е добре! — кипна отново ръководителят на следствената комисия. — Това, че сте изработили плетеница, от която не може да се измъкне и баба Яга ли!

— Нямам представа за възможностите на баба ви Яга — вдигна рамене архитектът.

— Вие ще получите представа за възможностите на съда, това ще ви бъде от полза...

Пионков отгърна оригинала и посочи подписа за одобрение, поставен от Каров.

Ръководителят на следствия екип кимна към двамата си помощници и се изгуби в някаква посока.

— За какво ме доведоха тук? — попита наобиколилите го лица Пионков.

— Доведоха ви затова, че е посреднощ, а ние още не сме обядвали! — развикаха се едновременно изскочилите отнейде запъхтени кибернетици. — А не сме обядвали, защото чакаме проектите ви.

— Бихте могли да обядвате, докато чакате — защо не сте се досетили? Ето проектът.

Кибернетиците се заколебаха.

— Разбира се, ще останете и вие, за да разясните това-онова по чертежа.

— Разбира се, не — усмихна се кротко по най-безотговорен начин Пионков. — Когато се заровя в една и съща работа два пъти, тя започва да ми действа тягостно...

— В такъв случай — просияха изведнъж лицата на двамата кибернетици — вие ще заплатите командировките ни, транспортирането на машината със самолет от София дотук и обратно, и в края на краищата — ще отнесете всички последствия на тази история!

— Добре — каза Пионков.

Двамата мъже в бели чанти хукнаха към оградата на парка, иззад която идеше миризмата на скара — там бе кварталната пивница, все още отворена.

— Вижте какво — обърна се към Пионков главният редактор на местния младежки вестник. — Чудя се, че вие единствен не проумявате колко тревожен всъщност е този въпрос. Вътре, сред плетеницата ви, от две денонощия се намират четиридесет и един човека, които не могат да излязат навън. Станало е така, че с построяването на даден детайл от лабиринта, същият се е оказал едновременно и бариера за дадена група работници, изграждащи друг детайл. И съответно...

— И съответно, всичко е наред — вдигна рамене архитектът.

— Но вашите думи са... цинизъм! Това е чудовищно!

Петдесетина човека бяха онемели в кръг около Пионков. Монтираните по дърветата прожектори правеха момента още по-злокобен.

— В края на краищата, вие сте един луд! — треперещ от възмущение добави редакторът.

— Може би, нескромно е човек да се самопреценява — запази съвсем същия сънен тон архитект Пионков. — Колкото до това, което нарекохте „цинизъм“, в случая не можеше да бъде избегнато, защото го изискваше самата специфика на обекта. Строящите коя да е стена на лабиринта в края на краищата неминуемо се оказват в затворено пространство. Това е предварително съобразено.

— В такъв случай — обади се едно непознато лице от тълпата — за вас е нищожно наказание да бъдете гилотиниран пред цялата наша общественост!

В този момент архитектът направи знак с ръка. Може би минута преди да бъде линчуван.

— Тук има някакво заблуждение — каза той. — Жалко, че не мога да уловя какво точно... Ясно е като бял ден, че когато човек се окаже в невъзможност да излезе от едно пространство встрани и надолу — той ще излезе отгоре! Така беше и предвидено: височината на строежа е 210 сантиметра, всички са могли да излязат отгоре и са излезли, разбира се.

Пръстенът около Пионков се раздвижи и озвучи от някакво спонтанно междуметие, което се понесе като ехо под прожекторите.

— Стоп! — разблъска околните един защитен с тъмни очила човек, със светкавичен фотоапарат през рамо. — Вие, изглежда, не знаете, че целият ви строеж вече е покрит с бетонна плоча!

Човешкият пръстен отново замръзна застрашително, а архитект Пионков отново махна неопределено с ръка. Може би половин минута, преди да бъде линчуван...

— Разбира се, че бетонна плоча ще има, не може да има картонена плоча. Ясно е като две и две четири: след като иззиждат стените, строителите излизат навън и изливат плочата отгоре. От долу на горе бетонна плоча не може да бъде излята.

Ехото отново залъкатуши под прожекторите, а погледите се отпавиха към човека с фотоапарат.

— Стоп! — подскочи от мястото си последният. — Че аз нали от плочата ида! Нали там има човек, който още не е измъкнат отдолу! Само главата му се показва изпод плочата!

— Какъв е този човек?

— Работник, от зазиданите четиридесет души вътре!

Пионков се замисли за миг, но пак по същия начин махна с ръка. Четвърт минута преди да бъде линчуван.

— Това е интересно — каза той. — Можем да отидем и да видим тази работа.

Главата с каскета още отговаряше на въпросите на журналистите. Пръстенът се премести около нея.

— Какво става с вас? — попита архитект Пионков.

— Става каквото става! Няма ли най-сетне някой да разкопае наоколо, защото не се държа вече!

— На какво сте стъпили?

— Сега пък, на какво съм бил стъпил! Размахвам си краката във въздуха, за да се получи въздушна възглавница!

— Добре правиш! — вдигна рамене Пионков. — Може да го разкопаете — обърна се той към околните. — Очевидно вече е съвсем трезвен, за да бъде така остроумен.

— Извинете, под пейката ли бяхте заспали? — втурна се към главата човекът с фотоапарат. — Много е важно да отговорите точно, от това зависи дали по-скоро ще ви изкопаем...

— Под коритото бях — смънка ядосано главата.

— Къде са другите?

— Днес кой ден сме...

— Вторник срещу сряда.

— Брей... Че те са вече при новия завод, в събота трябваше да потегляме!

— Телеграма! — развика се отнейде един смахнат раздавач. — Сашо Глобовски!...

— От Джемов — олюля се споменатият и зачете: „Интериорът на «Лента» — в резеда, не в цъолинблау.“ Телеграмата бе от Прага.

ЕПИЛОГ

— Хубаво е станало — усмихна се Глобовски и опипа стола си, с форма на много елегантно ръкописно „Л“ — Кафе ли ще прием?

— Не, разбира се — отвърна Каров. — Предлагам коктейл „Лента“, специалитет по името на заведението. Ще опитате ли?

— Два пъти „Лента“, нали? — поклони се човекът в черен фрак.

— О! Другарю управител! — потупа го по рамото Каров. — Точно така, два пъти „Лента“.

— Как сте с клиентелата? — попита Глобовски.

— Претъпкано е до последния завой — въздъхна човекът във фрак. — Това местенце тук крия за свои хора, като Каров...

— Така и подозирах — засмя се последният. — Благодаря.

— Е, нищо, нали аз пък дължа на вас мястото си тук, в края на краищата!

— Моля, не само на мен. Наполовина го дължите и на другаря професор, запознайте се...

— А как върви хотелът? — попита Глобовски.

— „Зайчето“ ли! Благодаря, премного добре! За половин година е предплатено. Чуждестранни групи, разбира се. Но от друга страна пък са малко и главоболията — по цяла нощ търсят стаите си и заспиват сутринта.

— А някои може би остават и по коридорите, та правите икономии на бельото! — засмя се Каров.

— А, не. То си има електронен указател и максимум за двадесет минути всеки може да бъде пред вратата си, но никой не иска да чуе за такова нещо. Всеки опитва находчивостта си... Всъщност там е къде по-лесно! Тук сме принудени да допускаме за персонала извинено закъснение за работа от четиридесет минути. Поради спецификата на обекта, за ориентиране. Имам черно на бяло заповед за това нещо, с валидност една година! Докато свикнат...

— Джемов идва ли все още насам, да ви безпокои? — някак неестествено попита Каров.

— Професорът ли? Абе, този човек от една седмица насам изчезна, слава богу. Иначе, всеки ден играехме на криеница тук. Като някакъв дявол е, познава лабиринта като антрето си вкъщи, предполагам, и не можеш да го объркаш никога! Последния път ми заповядаше, едва ли не, да му ставам свидетел на някакво дело, пак за този лабиринт...

— Дело за оспорване авторските ми права върху комплекса. Началната идея за лабиринтите, независимо за какво се отнасяла тя, била негова — изговори нервно Каров.

— Ами! — дръпна се човекът във фрак. — Че нали щяха да събарят тези постройките като неоправдани, когато вие предложихте идеята за трансформирането им в туристически комплекс!

— Е, дадох я, но... Джемов си е Джемов.

— Не точно същият — каза тежко Глобовски. — Анамнезата му е подписана от осемчленна комисия.

— Казват, че го изкарали луд! — сниши глас човекът.

— За това говорим. Параноя в маниакална фаза.

— О!...

— Коктейлите, моля? — смигна Каров.

— Пристигат! — поклони се отново човекът във фрак и се изгуби.

— Интересно, че беше световен авторитет тъкмо в тази област — каза след това Каров. — И да не е знаел за себе си...

— Това би било най-невероятното — отвърна мрачно Глобовски.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.